

Sociální politika očima veřejnosti

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2006, v06-11</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
Termín terénního šetření:	<i>6. – 13. 11. 2006</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1092</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>ES.1, ES.3, ES.8</i>
Zveřejněno dne:	<i>4. ledna 2007</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

Jedním z témat, kterému se CVVM věnovalo v rámci svého listopadového výzkumu, byla problematika sociální politiky a výdajů státu v sociální oblasti. Nejprve byla všem respondentům předložena baterie otázek zaměřených na hodnocení výdajů státu na sociální politiku a její jednotlivé dílčí podoblasti.¹ Výsledky ukazuje tabulka 1.

Tabulka 1: Hodnocení výdajů státu na sociální politiku (%)

Výdaje státu:	příliš vysoké	vysoké	odpovídající	nízké	příliš nízké	neví
na důchody, zajištění ve stáří	3	10	31	38	11	7
na zajištění dávkami v nemoci, při úrazu, invaliditě	1	7	32	41	9	10
na zdravotní péči	2	9	37	39	8	5
na dávky rodině (přídavky na děti, rodičovský příspěvek)	3	9	36	35	7	10
na dávky v nezaměstnanosti, zajištění v nezaměstnanosti	7	22	33	22	4	12
na garanci životního minima, sociální pomoc v nouzi	4	12	36	26	7	15
na politiku zaměstnanosti – podporu k získání zaměstnání při jeho ztrátě	3	11	35	26	6	19
na podporu bydlení	1	7	29	37	10	16
na podporu školství a vzdělávání	1	6	40	34	8	11
celkově na sociální politiku	3	11	34	34	6	12

¹ Otázka: „Jaké jsou dnes podle Vašeho názoru výdaje státu na uvedené oblasti? a) Na důchody, zajištění ve stáří, b) na zajištění dávkami v nemoci, při úrazu, invaliditě, c) na zdravotní péči, d) na dávky rodině (přídavky na děti, rodičovský příspěvek), e) na dávky v nezaměstnanosti, zajištění v nezaměstnanosti, f) na garanci životního minima, sociální pomoc v nouzi, g) na politiku zaměstnanosti – podporu k získání zaměstnání při jeho ztrátě, h) na podporu bydlení, i) na podporu školství a vzdělávání, j) celkově na sociální politiku?“

Šetření ukázalo, že výdaje státu na sociální politiku obecně i v dílčích oblastech jsou hodnoceny spíše jako nízké než naopak vysoké. Výraznou výjimku v tomto ohledu představují dávky v nezaměstnanosti, kde podíl občanů hodnotících výdaje státu jako nízké (26 %) je o něco menší než podíl těch, kdo tyto výdaje považují za vysoké (29 %) nebo za odpovídající (33 %). Kromě již uvedených výdajů na dávky v nezaměstnanosti a dále výdajů na garanci životního minima, na politiku zaměstnanosti a na podporu školství a vzdělávání pak hodnocení, že v daném směru jsou výdaje státu nízké, představovalo dokonce vždy relativně nejčtenější odpověď. Dotázaní vyjadřující názor, že výdaje státu v jednotlivých oblastech sociální politiky jsou vysoké, tvořili až na oblast dávek v nezaměstnanosti vždy méně než jednu pětinu souboru a v některých případech se jejich podíly pohybovaly dokonce pod úrovní jedné desetiny.

Z hlediska sociodemografických rozdílů se neobjevilo žádné překvapení. S výjimkou poněkud specifické oblasti výdajů na školství a vzdělávání, z nichž obvykle v o něco vyšší míře profitují lidé s vyšším sociálním statusem a životní úrovní, výdaje státu jako nízké vždy hodnotili lidé se špatnou životní úrovní. Oblast výdajů na vzdělávání se pak na rozdíl od ostatních z hlediska životní úrovně nijak nediferencovala, výrazně slabší diferenciaci z tohoto hlediska se pak projevila ještě v případě podpory bydlení. U ostatních položek byly rozdíly již velmi zřetelné.

U jednotlivých konkrétních oblastí se rovněž zjevně projevilo hledisko vlastního zájmu. Lidé ve věku nad 60 let, respektive důchodci hodnotili výrazně častěji jako nízké výdaje státu na důchody, nezaměstnaní byli podstatně kritičtější v případě výdajů na podpory v nezaměstnanosti, dotázaní se dvěma a více nezaopatřenými dětmi se jako o nedostatečných výrazně častěji vyjadřovali o dávkách pro rodiny apod.

Z hlediska politické orientace v rámci pravolevé škály se s výjimkou výdajů na vzdělávání a školství vždy snižovalo hodnocení výdajů jako nedostatečných při posunu zleva doprava. Častěji jako nízké výdaje státu většinou hodnotili lidé preferující KSČM, opačný stav se obvykle objevoval mezi voliči ODS.

Tabulka 2: Hodnocení výdajů státu na sociální politiku – časové srovnání (%)

	XI/2005			XI/2006		
	VYS	ODP	NÍZ	VYS	ODP	NÍZ
na důchody, zajištění ve stáří	15	27	51	13	31	49
na zajištění dávkami v nemoci, při úrazu, invaliditě	8	29	55	8	32	50
na zdravotní péči	13	34	49	11	37	47
na dávky rodině (přídavky na děti, rodičovský příspěvek)	7	32	52	12	36	42
na dávky v nezaměstnanosti, zajištění v nezaměstnanosti	16	38	36	29	33	26
na garanci životního minima, sociální pomoc v nouzi	10	34	42	16	36	33
na politiku zaměstnanosti	12	29	40	14	35	32
na podporu bydlení	6	30	51	8	29	47
na podporu školství a vzdělávání	5	35	51	7	40	42
celkově na sociální politiku	11	28	50	14	34	40

V porovnání s výsledky obdobného šetření uskutečněného před rokem je patrné, že podíl lidí hodnotících výdaje státu jako nízké se snížil, pokud jde o sociální politiku jako celek a pokud jde o některé dílčí oblasti, zejména pak o dávky rodině, o dávky v nezaměstnanosti, o garanci životního minima a sociální pomoc v nouzi, na politiku zaměstnanosti a také na podporu školství a vzdělávání. V případě dávek v nemoci nebo podpory bydlení byl zaznamenaný posun tímž směrem poněkud slabší.

Dále pak listopadové šetření zjišťovalo obecný pohled českých občanů na sociální starostlivost vlády ve vztahu k občanům² a speciálně k rodinám s dětmi.³

² Otázka : „Domníváte se, že se vláda stará o sociální situaci občanů příliš mnoho, přiměřeně, nedostatečně?“

³ Otázka : „Domníváte se, že se vláda stará o sociální situaci rodin s dětmi příliš mnoho, přiměřeně, nedostatečně?“

Tabulka 3: Jak se vláda stará o sociální situaci občanů (v %)

	II/2004	XI/2006
nedostatečně	65	45
přiměřeně	29	42
až příliš	4	7
neví	2	6

Tabulka 4: Jak se vláda stará o sociální situaci rodin s dětmi (v %)

	II/2004	XI/2006
nedostatečně	71	47
přiměřeně	24	42
až příliš	2	4
neví	3	7

Z výsledků plyne, že v tomto ohledu veřejnost pohlíží na vládu stále ještě spíše kriticky. Jak ukazuje tabulka 3, podle 42 % dotázaných se vláda o sociální situaci občanů stará přiměřeným způsobem, zatímco podle 45 % respondentů je starostlivost vlády nedostatečná a 7 % ji naopak vnímá jako přílišnou. Názory na sociální péči vlády o rodiny s dětmi (viz tabulku 4) pak vyznívají podobně, když za přiměřenou ji označilo 42 % oslovených, 47 % se o ní vyjádřilo jako o nedostatečné a 4 % ji má za přehnanou.

Z podrobnější analýzy vyplývá, že názor o nedostatečnosti sociální starostlivosti vlády, ať už jde o všechny občany nebo i speciálně o rodiny s dětmi, sílí s klesající životní úrovní domácnosti respondenta. Jako nedostačující starost vlády o sociální situaci občanů a případně i rodin s dětmi častěji vidí také nezaměstnaní, kvalifikovaní dělníci a příznivci KSČM. Jako přiměřenou ji pak častěji vnímají studenti, stoupenci ČSSD a v menší míře i ODS. Názor o nadměrnosti sociální péče se ve zvýšené míře objevoval mezi podnikateli a těmi, kdo preferují ODS.

V porovnání s výsledky šetření z února roku 2004, které ukazují rovněž tabulky 3 a 4, je zřejmé, že se pohled na starostlivost vlády o sociální situaci občanů i rodin s dětmi velmi výrazně zlepšil. Podíl těch, kdo vnímají stávající péči jako nedostačující v případě občanů jako celku poklesl o 20 procentních bodů, v případě rodin s dětmi pak došlo k poklesu tohoto podílu dokonce o 24 procentních bodů.